

**Cyfarfod Partneriaeth Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol (AHNE)
Dydd Gwener 19 Mai 2023
am 10:00
Coleg Cambria, Safle Llaneurgain**

Yn bresennol

Aelodau Partneriaeth yr AHNE

Cadeirydd y Bartneriaeth
Andrew Worthington OBE

Y Cynghorydd Dave Hughes CSyFf
(Cadeirydd y Cyd-bwyllgor)
Y Cynghorydd David Healey CSyFf

Cynrychiolydd Buddion Tirwedd
Michael Skuse

Cynrychiolydd Buddion Trefol
Ian Papworth

Cynrychiolydd yr Amgylchedd Naturiol
Les Starling

Cynrychiolwyr Rheoli Tir
Huw Morgan, Sandy Archdale

Cynrychiolydd Hamdden a Hawliau Tramwy
John Roberts

Cynrychiolwyr Treftadaeth a Buddion Gwledig
Christine Evans, Fiona Gale

Cynrychiolydd Buddion Unigol
David Davies

Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy

Howard Sutcliffe
David Shiel
Karen Weaver
Steve Williams

Graham Berry
Ros Stockdale
Huw Morgan

Swyddog AHNE
Rheolwr Ardal yr AHNE
Cydlunydd yr AHNE
Ceidwad Cefn Gwlad
a Swyddog Prosiect
Swyddog Rhostir
Swyddog Datblygu
Adnoddau Naturiol
a Swyddog Ffermio

Cynrychiolydd Cyngor Sir y Fflint

Tom Woodall Rheolwr Mynediad a'r Amgylchedd Naturiol

Cynrychiolydd Cyfoeth Naturiol Cymru
Richard Dearing

Cynrychiolydd Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam
Sarah Brett Swyddog Cynllunio a Pholisi

Cyflwynwyd ymddiheuriadau am absenoldeb gan:

Mike Bather, y Cynghorydd Paul Cunningham, Paul Evans, Fiona Grant, y Cynghorydd Jon Harland, y Cynghorydd Martyn Hogg, Del Roberts Jones, Ceri Lloyd, y Cynghorydd Win Mullen-James, Helen Mrowiec, Rajan Madhok, y Cynghorydd Rondo Roberts, y Cynghorydd Anthony Wedlake a Kate Thomson

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

6. Croeso ac Ymddiheuriadau

Agorodd y Cadeirydd y cyfarfod a chroesawodd yr aelod newydd Sarah Brett, (Swyddog Cynllunio a Pholisi Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam). Gwnaethpwyd cyflwyniadau o amgylch y bwrdd.

7. Nodiadau'r Prosiect Ein Tirlun Darluniadwy

Rhoddodd David Shiel, Rheolwr Ardal AHNE y wybodaeth ddiweddaraf am y prosiect:

2a Gwella'r Olygfa – Coed Jeffrey ym Mhontcysyllte

Gwnaeth Cam 2 y gwaith contractwyr a ddechreuodd ar 12 Rhagfyr barhau ym mis Ionawr 2023 ar hyd yr Afon Dyfrdwy o Draphont Ddŵr Pontcysyllte tuag at Barc Gwledig Tŷ Mawr. Cafwyd effaith fawr ar olygfeydd hyd at yr afon a philer'r draphont ddŵr ac yr oedd y gwaith bellach wedi'i gwblhau.

Dehongli - Cafodd paneli dehongli newydd eu gosod a oedd yn egluro hanes cyfan y lleoliad sy'n Safle Treftadaeth y Byd.

Ymgysylltu â Chymunedau - Cynhaliwyd sesiynau gweithdy yng Nghefn Mawr â rhai grwpiau dan anfantais.

Digwyddiad Camera Obscura - Castell Dinas Brân

Byddai digwyddiad cymunedol cyffrous yn cael ei gynnal ar 1 Gorffennaf yng Nghastell Dinas Brân. Byddai'r digwyddiad yn gam yn ôl i'r gorffennol i ddarganfod hanes Castell Dinas Brân ar hyd yr oesoedd. Byddai gweithgareddau i'r teulu cyfan, yn cynnwys defnyddio Camera Obscura y prosiect, siop losin Fictoraidd, actorion, hen bortreadau, gweithdai paentio tirluniau, gemau traddodiadol a mwy.

Byddai arddangosfa gelf derfynol yn cael ei chynnal yn Oriel Dory, Llangollen, yn yr hydref. Roedd llyfr am y prosiect yn cael ei ddrafftio.

- 2b Eglurodd David fod dwy flynedd a hanner o gyfnod y prosiect yn ystod covid/y cyfnod clo, a bod y prosiect i fod i ddod i ben ym mis Tachwedd. Roedd trafodaethau'n cael eu cynnal gyda Chronfa Dreftadaeth y Loteri ynghylch ymestyn y prosiect, i gynnal rhagor o weithdai gyda grwpiau lleol, ac er mwyn i ragor o waith gael ei wneud ar bwysau hamdden.

Gwnaeth y Cadeirydd ddiolch i David a Hannah am eu holl waith.

Cam Gweithredu

- Gofyn i Hannah Marubbi, Swyddog Ein Tirlun Daluniadwy, roi cyflwyniad yng nghyfarfod y Bartneriaeth yn y dyfodol.

8. Adolygu Aelodaeth Gweithgor yr AHNE

Cafwyd cyflwyniad PowerPoint gan Reolwr Ardal yr AHNE, David Shiel, yn egluro mai'r Cynllun Rheoli (a fabwysiadwyd ym mis Tachwedd) fyddai canolbwyt gwaith y Gweithgorau, ac y byddai nodweddion arbennig a rhinweddau'r AHNE yn hollbwysig.

Ychwanegodd fod meysydd/materion newydd wedi'u hychwanegu at y cynllun newydd yn cynnwys newid hinsawdd, argyfyngau natur a hinsawdd, a busnesau gwledig.

Eglurodd David fod amrywiaeth o grwpiau a phrosiectau ar y gweill nad oedden nhw'n adrodd yn ôl i'r Bartneriaeth, er enghraifft y Fforwm Mynediad Lleol, Grwpiau Twristiaeth, Prosiect Pori, Prosiect Rhostir. Dylid cyfeirio'r holl waith hwn yn ôl i'r Bartneriaeth. Roedd y Swyddog Datblygu, Ros Stockdale wedi gwneud ymarfer mapio o'r Gweithgorau ac wedi nodi nad oedd rhai o'r rhain wedi cyfarfod ers cryn amser. Tybiwyd felly nad oedd angen iddyn nhw gyfarfod ac efallai y byddai grwpiau tasg a gorffen yn cael eu hystyried ar gyfer rhai meysydd gwaith. Byddai hi'n monitro ac yn adolygu camau gweithredu'r grwpiau.

3a Y grwpiau arfaethedig newydd oedd:

1. Cymeriad Tirwedd a'r Amgylchedd Adeiledig

2. Cynefinoedd a Bywyd Gwyllt
3. Yr Amgylchedd Hanesyddol
4. Mynediad, Hamdden a Thwristiaeth
5. Diwylliant a Phobl

3b Mynegodd Mrs Archdale bryderon nad oedd rhai o'i sylwadau wedi'u cynnwys yn y ddogfen a bod y Gymdeithas Tir a Busnes, Undeb Cenedlaethol yr Amaethwyr ac Undeb Amaethwyr Cymru yn bresennol ond nad oedden nhw'n teimlo bod y gweithdy'n ddefnyddiol. Ymatebodd Howard Sutcliffe drwy ddweud fod gan yr AHNE bellach ddau swyddog amaethyddol mewn swydd, a'u bod nhw wedi ymweld â ffermydd llaeth mawr a ffermydd defaid a'u bod nhw'n cadw cysylltiad cyson â'r gymuned amaethyddol. Wrth grynhoi, dywedodd y Cadeirydd y byddai'r AHNE yn ystyried yr holl sylwadau gan gynnwys: -

- Nad oedd rhai grwpiau wedi cyfarfod o ganlyniad i faterion o bwys yn cynnwys Covid a thanau rhostir, ac yr oedd aelodau wedi parchu amser swyddogion.
- Roedd yn hollbwysig fod yr AHNE yn cydweithio â'r ystadau mawr, ffermydd a thyddynnau a choedwigaeth.
- Cafodd Fforwm Treftadaeth Gogledd Ddwyrain Cymru a Chymdeithas Twristiaeth Sir y Fflint eu hawgrymu'n grwpiau allanol posibl a allai gyfrannu at y Bartneriaeth.
- Roedd rhaglenni â ffocws iddynt a Chylch Gorchwyl yn hanfodol ar gyfer pob Grŵp.
- Cysylltiad â'r gwasanaeth iechyd – gallai gweithwyr iechyd proffesiynol o bosibl fod yn grŵp ar wahân - 'Iechyd a Lles'.

Gofynnodd y Cadeirydd a fyddai'r aelodau'n cymeradwyo'r argymhelliad yn ymwneud â dyfodol y Gweithgorau. Cafodd hyn ei gytuno a'i gadarnhau.

Camau Gweithredu

- Unrhyw grwpiau allanol a allai gyfrannu at y Bartneriaeth i gael eu dwyn i sylw Karen.
- Gwybodaeth am y Gweithgorau newydd i gael ei hanfon ar e-bost at yr holl aelodau i nodi pa grŵp y maen nhw'n dymuno bod yn rhan ohono.

9. Adolygiad/Diweddariad Cyffredinol gan Swyddog yr AHNE yn cynnwys Statws Parc Cenedlaethol ar gyfer Gogledd Ddwyrain Cymru

Dywedodd Swyddog yr AHNE, Howard Sutcliffe, fod y Grid Cenedlaethol wedi cael Gwobr AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy yn ddiweddar yn Siop Gymunedol Llandegla. Roedd y Grid Cenedlaethol bellach yn ystyried defnyddio'r AHNE yn brosiect pilot ar gyfer eu hisadeiledd yn y DU. Roedden nhw hefyd yn ystyried grid Cyswllt Môr newydd. Dywedodd Howard fod y Grid Cenedlaethol wedi darparu llwybr incwm parhaus ar gyfer yr AHNE, a'i bod yn siomedig nad oedd Ofwat ac Ofcom mor gydnaws i weithio â nhw. Soniodd aelod am yr angen i ystyried goblygiadau archeolegol gosod llinellau trydan o dan y ddaear ac y dylai hyn fod yn ystyriaeth bwysig mewn unrhyw gais.

4a Parc Cenedlaethol ar gyfer Gogledd Ddwyrain Cymru

Roedd Swyddog Arweiniol Cyfoeth Naturiol Cymru, Ash Pearce, wedi cyflwyno diweddariad ysgrifenedig ar 7 Mawrth (a ddosbarthwyd ymlaen llaw). Roedd Ash yn cyfarfod â Lesley Griffiths AS yn rheolaidd a byddai'n rhoi diweddariad arall yng Nghyfarfod nesaf y Cyd-bwyllgor sydd i fod i gael ei gynnal ar 23 Mehefin. Nododd Howard ei fod wedi ymddangos ar newyddion ITV yn ddiweddar i egluro rhai o'r cyfleoedd y byddai Parc Cenedlaethol yn eu cynnig i'r ardal. Roedd perchennog tir a pherchennog busnes lleol a gafodd sylw hefyd yn cefnogi'r dynodiad arfaethedig. Fodd bynnag, roedd gan un ffermwr farn negyddol am y Parc Cenedlaethol. Roedd Howard yn bwriadu cyfarfod ag ef i drafod y pryderon yr oedd wedi'u mynegi. Roedd nifer o ymweliadau safle wedi'u cynnal â ffermydd a chymunedau ffermio. Roedd Howard, Mari Jones a Huw Morgan hefyd wedi mynd i gyfarfod dros frecwast ag Undeb Amaethwyr Cymru.

Ymestyn ffin yr AHNE

Gallai ardal i'r de o Gastell Powys gael ei hystyried ar gyfer cael ei ymestyn. Roedd Castell Powys yn amlwg yn y rhan ddeheuol. Fodd bynnag, nid oedd y ffin wedi'i chadarnhau hyd yma.

Cafwyd trafodaeth a holodd aelod sut y gallai'r gymuned ffermio fynegi eu pryderon os nad ydyn nhw o blaid cael Parc Cenedlaethol, a beth fyddai'r cyfyngiadau cynllunio. Ymatebodd y Cadeirydd drwy ddweud y byddai

llawer o gyfleoedd ar gyfer ymgynghoriadau cyhoeddus. Fodd bynnag, dylai cymunedau ffermio bach ystyried y cyfleoedd a'r posibiladau y gallai Parc Cenedlaethol eu cynnig yn gyntaf. O ran caniatâd cynllunio o fewn Parc Cenedlaethol, ni fyddai'r broses yn wahanol iawn i'r ddeddfwriaeth gynllunio bresennol sydd eisoes ar waith gan yr AHNE, ond byddai llawer mwy o gyfleoedd i greu incwm.

4b Cronfa Ffyniant Bro

Gofynnwyd am y wybodaeth ddiweddaraf am brosiectau'r Gronfa Ffyniant Bro. Eglurodd Rheolwr Ardal yr AHNE, David Shiel, fod ystyriaeth yn cael ei rhoi ar hyn o bryd i sut mae'r AHNE yn rheoli Parc Gwledig Loggreads a Moel Famau. Eglurodd bod y cwt Bugail ym Mhen Barras, Moel Famau wedi bod yn llwyddiant ysgubol, a bod cael staff yno wedi cael effaith gadarnhaol ar ymddygiad ymwelwyr. Fodd bynnag, roedd halio'r cwt i Ben Barras bob dydd yn achosi problemau, ac yr oedd sefydlu canolbwynt parhaol ym Mhen Barras yn cael ei ystyried. Byddai canolbwynt yn sicrhau rhyngweithio llawer gwell â'r cyhoedd sy'n ymweld. Byddai ystyriaeth fawr yn cael ei rhoi i gynaliadwyedd, lleoliad tirwedd a dyluniad unrhyw adeilad arfaethedig.

Terfyn amser y prosiect oedd Mawrth 2025.

Cyfeiriodd aelod at y Sill, Canolfan Darganfod Tirwedd Genedlaethol, Parc Cenedlaethol Northumberland fel enghraifft dda.

10. Unrhyw Fater Arall

- ✚ Roedd Llywodraeth Cymru wedi pasio deddf sy'n golygu y byddai'r terfyn cyflymder ar bob ffordd sy'n 30 mya yn gostwng i 20 mya ar 17 Medi – os oedd gan unrhyw aelodau bryderon, yn awr oedd yr amser i fynegi'r rhain.
- ✚ Holodd aelod pam nad oedd cynnydd wedi'i wneud ar lain o dir yn Llanarmon yn lâl sydd wedi ei gynnwys yn y Cynllun Datblygu Lleol. Eglurwyd bod Cyfoeth Naturiol Cymru yn pryderu am y lefelau uchel o ffoffadau yn afonydd Cymru a bod hyn yn oedi nifer o ddatblygiadau ar hyn o bryd.
- ✚ Taith Coed Bell – Roedd y Ceidwad Ardal, Steve Williams, wedi arwain taith gerdded yn ddiweddar, mewn partneriaeth â'r Cyfeillion. Roedd yn ddiwrnod llwyddiannus iawn. Roedd gan y Cyfeillion raglen lawn o ddiwyddiadau yn awr.
- ✚ Bws ETD - byddai'r gwasanaeth bws sy'n rhad ac am ddim yn rhedeg hyd at fis Hydref ac mae'r manylion i gyd ar wefan yr AHNE. <https://www.clwydianrangeanddeevalleyaonb.org.uk/projects/y-bws-darluniadwy/?lang=cy>
- ✚ Gwastraff Dŵr Cymru – mynegodd aelod bryderon ynglŷn â gorlifoedd carthion i'r afonydd, gan ychwanegu bod 2.4 miliwn o gyllid ychwanegol wedi'i roi i Dŵr Cymru i gynorthwyo â'r broblem. Gofynnodd sut yr eir i'r afael â hyn. Ymatebodd Howard drwy ddweud fod y gwaith dŵr gwastraff yng Nghorwen yn cael ei ddiweddarau. Cynigiwyd y dylid gwahodd cynrychiolydd o Dŵr Cymru i'r cyfarfod Partneriaeth yn y dyfodol.

11. Crynhoad y Cadeirydd

Dywedodd y Cadeirydd ei fod yn edrych ymlaen at y digwyddiad a fydd yn cael ei gynnal yn Ninas Brân a'i fod yn gobeithio y byddai'r cais o gael estyniad i'r prosiect Ein Tirlun Darluniadwy yn llwyddiannus. Gan dynnu sylw at faterion y Cynllun Rheoli, yr oedd David a Ros wedi drafftio cynllun o'r Gweithgorau a fyddai'n cael ei anfon ar e-bost i'r aelodau. Yna byddai modd iddyn nhw benderfynu pa grŵp/grwpiau'r hoffon nhw fod yn rhan ohonynt. O ran y cynnig am Barc Cenedlaethol, dywedodd y Cadeirydd y byddai pryderon, ond ei fod yn gobeithio y byddai mwyafrif y bobl o blaid y statws oherwydd y byddai'n cynnig cyfleoedd gwych i'r ardal. O ran y Gronfa Ffyniant Bro, roedd y Canolbwynt arfaethedig ym Mhen Barras yn swnio'n gyfleuster gwych

12. Dyddiadau Cyfarfodydd yn y Dyfodol

Fforwm Aelodau Lleol a'r Gymuned a Chefnogwyr yr AHNE	Ddydd Iau 15 Mehefin	Ystafell Gyfarfod Loggerheads
Cyfarfod Cyd-bwyllgor yr AHNE	Dydd Gwener 23 Mehefin 2023	CBSW / cyfarfod ar-lein
Cyfarfod Partneriaeth yr AHNE	Dydd Gwener 20 Hydref 2023	I'w drefnu
Cyfarfod Cyd-bwyllgor yr AHNE	Dydd Gwener 17 Tachwedd 2023	CSyFf i'w gynnal
Fforwm Aelodau Lleol a'r Gymuned a Chefnogwyr yr AHNE	Dydd Iau 7 Mawrth 2024	I'w drefnu

Cyfarfod Partneriaeth yr AHNE

Dydd Gwener 15 Mawrth 2024

I'w drefnu

Cyfarfod Cyd-bwyllgor yr AHNE

Dydd Gwener 12 Ebrill 2024

Cyngor Sir Ddinbych i'w gynnal